

İHTİYARLIK MÜESSESELERİ

27.10.1964

Hasırlayan : Fethi Bayoan

Tarif ve giris

İhtiyarlık, bir insanın sosyal hayata yararlı olmaktan çıkması, istih-sale elverişsiz hale gelmesi ile bağlar.

Yaşlılık probleminin dayandığı nokta; sosyal yalnızlık, yahut yaşlıla-^{tan} rın büyük şehirlerde gittikçe izole edilmelerinden ileri gelmektedir. Eütün dünyada istih-sale iştirak etmeyen yaşlıların adedi tıbbın ve hizmetlerin geliş-mesi sebebiyle artmaktadır. Bu yüzden büyük bir insan kitlesi yakın ilgi ve bakım beklemektedir.

Sosyal politikada ihtiyarlık; müstahsil olmayan, intiyassız bir sınıfın bakımı konusunu kapsadığından ve bu sınıf için para ayırmak güç olduğundan, halkın ilgisi bulunmadıkca yürütülmesi güç bir iştir.

Müessese bakımı

Bir memlekette ihtiyarlık bakımında hassaten müessese düşünülmemelidir. Müessese bakımı ev bakımına paralel olarak yürütülmelidir. Müessese bakımı ancak müessesede bakımı icabettiren hallerde, devamlı ihtimama ihtiyaç duyulan ehemmiyetli derecede sakat, kronik hasta ve halsiz kişilerle i-hisar edilme-lidir. Özellikle memleketimizde, bütün vatandaşların geleceğini garanti eden gelirleri bulunmaması, bu konuda esaslı politika güdülmesini önleyen başlıca engellerden biri olacaktır.

Müessesenin tipi

İhtiyarlık konusunda dünya literatüründe küçük veya büyük müessese üzerinde yapılan tartışmalar kesin bir sonuca bağlanmamıştır. İngiltere'de Sağlık Bakanlığı 25 er kişilik küçük müesseseler salık vermesine rağmen, County Council bu tipten 51 kişilik evlerin yapım ve idaresine devam etmektedir.

Çünkü müesseseye ne kadar büyük olursa, idaresi de o kadar kolay ve ekonomik olmaktadır. Böyle bir evin mümkün olduğu kadar ekonomik idaresi için geniş olması lâzımdır.

İngiltere'de büyük evlerde 200-300 kişi bir arada yaşamakta, toplam olarak bu çeşit evlerde 5000- 7000 kişi bakılmaktadır.

Büyük evlerin aşağıda belirtilen 4 sebepten dolayı gelecekte de devan edeceği kabul edilmektedir:

1- Yukarıda da belirtildiği gibi ekonomik oluşu, Bir kaç büyük müessesenin yaşlılara sağladığı bakım küçük müesseselerle gerçekleştirilmek istendiği takdirde programın realizasyonunun uzun senelere bağlı olması,

2- Batıdaki büyük bakım evlerinin sakinlerinin çoğu erkektir. Ve bu çoğunluğun da ekserisi kalabalık bir halde yaşamaktan hoşlanmaktadır. Bu müesseseler sosyal münasebetlere ve dostluklara geniş şekilde inkân vermektedir. Bu nevi müesseseler Batı ülkelerinin nüfusu çok kalabalık olan bölgelerinde kurulmuş olup, dış toplumla sosyal münasebetlere, konserlerin verilmesine, sinema gösterilmesine çok elverişlidir. Diğer taraftan buralarda yaşayanlar daha çok hürriyete, iştirake mütemayildirler, bu bakımdan içinde yaşayanları birbirine çorap ipleği gibi bağlamış olan küçük müesseselerden fazla arzu edilmektedirler.

3- Büyük bir çoğunluk bu müesseseleri bakımın mükemmelliği, içinde yaşayanların nezaketi sebebiyle arzu etmesine rağmen, kötü huyları ve geçimsizlikleri yüzünden aileleri ve arkadaşları tarafından istenmeyen kişilerin de buralarda barındıkları görülmektedir. Böyleleri küçük bir müessesenin atmosferini kısa zamanda yaktıkları halde, büyük evlerde önemli bir problem olmadan yaşamaktadırlar.

4- Geniş evlerin personel ve teşkilâtı çok kuvvetli olduğundan, daima eğitim görmüş hemşireler vazife başında bulunduğundan ve hastanelere benzer bir servisi daima muhafaza ettiğinden ihtiyarlardan mütevellit arisalılarının bakımı ve müesseseye bağlanması çok daha kolay olur.

Yalnız, büyük evlerin modernizasyonu, yeniden tefriği ve tamiri gibi olaylar sakinleri ve idare yönünden büyük güçlükler göstermektedir.

Müessesenin Yeri

Şimdiye kadar başka memleketlerde yapılan tecrübelerle göre, müesseseler, şehirlerin merkezinde veya merkezden kolayca ulaşılacak yerlerde olmalıdır. Yani normal sosyal çevreden uzakta olmalıdır. Bu suretle yaşlıların alışveriş için çarşıya gitme imkânları, eski arkadaşları ve yakınları ile kolayca buluşma arzuları sağlanmış olacaktır. Hollanda da yapılan bir araştırma ihtiyarların eski arkadaşları ile % 80-90 nisbetinde münasebetlerini devam ettirmek istediklerini meydana çıkarmıştır. Buna karşılık resmî veya gönüllü müesseselerin müessesileri ile görüşme arzusu % 10-20 arasındadır.

Müessese yerinin şehrin merkezinde veya merkeze yakın bir yerinde bulunmasına karşılık, aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekmektedir.

- a- 51 kişilik bir müessese için 2 dönümlük arazi,
- b- An görülmü,
- c- Lâtif bir çevre çoğunlukla bir parka nezaret veya güzel bir manzara,
- d- Kümür, duman, rutûbet, sis ve kokuların bulunmaması,
- e- Mahremiyetin muhafazası

Şayet arsa teminindeki ucuzluk ve kolaylık veya tıbbî özellikler için müessesenin kurulmasında şehirden uzaklaşılır veya kompleks binaların yapımına gidilirse, ihtiyarlar normal çevreden izole edilecek, bütün sosyal tesirlerden uzakta kalacak ve yapılacak bütün gayretler ihtiyarları fizikî ve ruhi çöküntüden kurtaramayacaktır.

51 kişilik bir müessesenin Özelliği

Bütün ikâmet, istirahat ve idare iki katta tekeşif edilmişlidir. İki kat fazla katlar ihtiyarları bezdirir ve baktırır. 51 kişilik bir müessese için 33 tek kişilik oda, 9 çift kişilik oda ve 3 de tek kişilik personel odası bulunmalıdır. Müessesede ikâmet etmesi zarurî personel için ayrılacak odalardan gayrimî fizulî olarak işgal edilmemelidir.

Çoğunlukla ihtiyarların muhafasakâr oldukları gösünüşe alınarak, (Özellikle memleketimiz için) müesseseler muhtelit olmaktan ziyade, kadın ve erkekler için ayrı ayrı inşa edilmelidir. Müesseseler muhtelit olarak düşünülseydi karıkocaların iki kişilik odalarda kalmaları mümkün olurdu. Bu bakımdan iki kişilik odalar kıskardeşler, erkek kardeşler veya yakın arkadaşlara tahsis edilmelidir.

Bu nevi binalarda 4 veya 5 tane oturma odası bulunmalıdır. Bunlardan biri kitaplık olarak kullanılacaktır. Oturma odalarının çokluğu ikamet edenlerin anlaştıkları arkadaşlarla beraber bulunmalarına hizmet etmek içindir. Oturma odaları aynı zamanda umumî toplantıların yapılmasına imkân vermektedir. Bunlardan biri de dâni ibadetlerin, dini toplantıların yapılmasına hizmet edecek şekil ve biçimde tertiplenmelidir. Oturma odalarından birinin de konserlerin verileceği ve sinema gösterileceği nazarı itibare alınarak plânları diğerlerine nazaran biraz daha geniş tutulmalıdır. Oturma odalarının ferah canları bahçe veya parka açılmalıdır. Manzara oturulurken görülebilmelidir.

İdaraya ve nübetçi doktor veya hemşireye ayrılacak odalar tercihan birinci katta girişin sağ veya solunda olmalı, takriben binanın ortasına isabet eden bu kısımda ve giriş kapısının karşısında geniş bir asansör bulunmalıdır. Asansörde oturacak ve tutunacak yerler yapılmalı ve asansör otomatikman açıldıktan, bir ihtiyarın davranıp çıkabileceği kadar bir müddet açık kaldıktan sonra kapanmalıdır. Asansörün malzemesi açık renkte olmalı ve ıçık tertibatı ferahlık verecek şekilde monte edilmelidir.

Binanın bir tarafından birinci kat ile ikinci katı birleştiren rahat ve yaygın bir merdiven bulunmalıdır. Koridorlar boyunca bir tarafta trabzonlar kullanılmalıdır.

Birinci katın diğer ucunda bir kantin bulunacak olursa ihtiyarlar orada kendi cep harçlıklarından arzu ettikleri takdirde çay veya kahve içebilir, misafirlerini ağırlamalı onlara çay, gazoz, maden suyu, kahve, ve pasta ikram edebilmelidir.

Bundan başka her katta birer oda bulunmalı bu odalarda ihtiyarlar ütülerini yapmalı, kendi çay ve kahvelerini yapmak isteyenler de bu imkâna sahip olmalıdırlar.

İhtiyarların boş vakitlerini değerlendirebilecekleri müesseseye bağlı münasip genişlikte bir atelyenin bulunması nazarı dikkate alınmalıdır.

Asgari iki dönümlük bir bahçeye ihtiyaç olması ve bu bahçenin yaz ve kış bakımlı ve çiçekli bulundurulması için bir bahçevan ile yardımına ve bir sere'ya ihtiyaç vardır. Bunların lojmanlarının ayrıca düşünülmesi gerekir. Keza lojmanlar on ihtiyara bir geriyatrik hemşire olarak, yeterli temizlik personeli, çamaşırca ve aşılar da dahil olmak üzere hesaplanmalıdır.

Müessesenin idareci personeli olarak bir müdire bir müdire yardımcısı bir daktilo bir idare memuru (müdire yardımcısı da bu görevi görebilir) teminlikle meşgul olacak hademeler ve müessesenin bünyesine göre, sağlık personeli bulundurulmalı. Bu kimselerden bina içinde geceleri bulunmaları zaruri olanlardan gayrisinin ikameti caiz değildir.

Yemek odalarının boydan boya uzun masalarla değil, küçük masa ve iskelelerle donatılması, ilgi, terbiye ve temizliği belirten bir servisin mevcudiyeti şarttır. Mutfak birinci katın uygun bir yerine ilâve edilmeli ve diyetlere kifayetsiz şekilde cevap verecek genişlik ve nitelikte olmalıdır.

Bina ve odalar ne çok büyük ve ne de çok küçük olmalıdır. Keza bina makul derecede modern olmalıdır. Binada kolay ısınma imkânları ve havalandırma tertibatı bulunmalıdır.

İhtiyarların helaları uzun zaman işgal ettikleri düşünülerek bunlar v banyolar her kata alafıranga olarak (münasip yerlere) yeteri kadar konmalıdır.

Karma binalar

Şimdiye kadar ihtiyarların bakımından edinilen tecrübeye göre, ekseriyet müesseselere yalnız kadınlarla, yalnız erkekler gelmekte ve bunlar çoğunluğu teşkil etmektedirler. Batı ülkelerinde bu tip müesseseler tek bir cinse ayrı dığı gibi, muhtelif olanları da vardır.

Bizim memleketimizde cinslere göre ayrı binalar tahsisi düşünülürse takdirde, erkekler ve kadınlar için 51'er kişilik iki müesseseye ile karı-koca yaşlılar için iki katlı ve dörder dairesel veya tek katlı iki dairesel merdivensiz evlerin veya bangelovların bir arada da inşası/düşünülebilir. Bu takdirde nazbut bir ev için makul ölçülere baş vurulmalı, banyo ve mutfakta emniyet tedbirlerinin alınması ihmal edilmemelidir.

Her bina için yukarıda açıkladığımız arsanın yüz ölçümü esas alınmalıdır

Müessesenin döşenmesi

İhtiyarlık müesseselerinin döşenmesindeki metodlar II. Dünya Harbinden evvela nazaran çok değişmiştir. Oturma odaları yüksek arkalıklı windsor iskenleleri veya koltuklarla beraber, çeşitli kanapelerle tefriş edilmekte pencerelere açık parlak renkli perdeler çekilmekte, duvarlara casip ve makul sanat eseri resimler asılmaktadır. Mümasip yerlere sıcak iklimlerin çiçeklerini havi saksılar konmaktadır.

Yatak odalarında sıcak ve soğuk suyu havi bir lavabo, duvarın içine yerleştirilmiş bir gardrop, içi yayla dışı möbleli bir kişilik karyola, bir şifonyer komodin yüksek arkalıklı rahat bir iskenle açık parlak renkli perdele yatağın önünde açık renkli bir küçük halı veya seccade, parlak açık renkli yatağın üstünde kuş tüyü yastıklar, bulunmalı, yataklar kıl veya kağıttan yapılmalı veya bu iş için enekliği verecek bir madde kullanılmalıdır.

İhtiyarlar sarı veya kahverengi bir örnek elbise giymeye zorlanmamalı, istedikleri takdirde kendi elbiselerini giymelerine müsaade edilmelidir. Kendileri resmen elbise talep ettikleri takdirde zevklerine göre çeşitli renklerde seçecekleri kumaşların istedikleri biçimde diktirilmesi sağlanmalıdır.

Programların uygulanması

Müessesenin oturma odalarından birinde bir kitaplık tesis edilmeli, günlük ve haftalık gazetelerle mecmualar devamlı surette temin edilmelidir. Ayrıca şehrin eğitim kitap verme servisleriyle yakın işbirliği yapılmalıdır.

Her evde asgari bir radyo bulunmalıdır. Televizyonun memleketimizde tesisini müteakip her binada asgari bir televizyon bulundurulmalıdır.

Kış aylarında haftanın muayyen günlerinde muntazaman filmler gösterilmelidir. Muntazam fasılalarla konserler verilmelidir.

65 yaştan üstündeki ihtiyarların bir kısmı 5-6 sene kadar full-time çalışabilirler. Bu yaştan sonra kısmi çalışma esastır.

Yaşlılara takviye etmek bakımından öğretmenler tarafından marangozluk hasır işleri, cıvıncılık, resim ve diğer el işleri öğretilebileceği gibi, ilaç firmalarının doktorlara gönderdikleri matbu mektupların sarflara konması, ilaç şişelerinin mantarlanması, kadın eşyalarının naylon torbalara yerleştirilmesi, küçük el örme tezgahları gibi ufak bir cep harçlığı karşılığında basit işler de yapılabilir. Bu gibi işler yaşlılara yaşama cesareti verir. Yalnız, hiç bir ihtiyar çalışmaya zorlanmamalıdır. Yapılan işleri sık sık sergilenmeli, bu suretle hem diğarı ile ilgi devam etmeli ve hem de buradan temin edilecek paralar bir fona yatırılarak konser ücretleri, din adamlarının ücretleri, sineş ücretleri gezintilerin ücretleri ödenmelidir.

Müsaait havalarda şehrin tarihi ve turistik bölgeleri gezilmeli ve bunlar hakkında ösü bilgi verilmelidir.

Yaşlılar çoğunlukla kış aylarını deniz kenarında ki evlerde geçirmekten zevk almaktadırlar. Kurulacak böyle evlerdeki kimseler senenin muayyen zamanında büyük şehirlere bir değişiklik için getirilmeli, büyük şehirdekiler de onların yerine deniz kenarında bir müddet istirahat etmelidirler.

İki haftada bir Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü mümessilleri ile yaşlıların toplantı yapması ve sosyal ölçüler ve standartlar üzerinde fikir teatisinde bulunulması faydalıdır.